

Novel Willy

HOGER INSTITUUT SINT-LODEWIJK
SEKRETARIAAT MODERNE TALEN
ANTWERPEN

Akademiejaar 1971-1972

Promotor : Fr. De Laet

DE BELANGSTELLING VOOR DE KUNSTALEN

- HET ESPERANTO -

Scriptie voorgedragen door
Danielle De Smet
tot het bekomen van het
diploma van gegradueerde in
de handelswetenschappen, af-
deling Sekretariaat-Moderne
Talen A6/A1.

V O O R W O O R D

Hiermede dank ik de vele personen die me nuttige inlichtingen gegeven hebben en me boeken of teksten ter beschikking hebben gesteld.

Zeer speciaal dank ik mijn oom, Dr. Wim M.A. De Smet, doctor in de wetenschappen en werkleider bij het RUCA, die me met zijn entoesiasme voor het Esperanto, vele zaken heeft doen ontdekken en die me in kontakt heeft gebracht met vele personen.

Ook aan de Heer Fr. De Laet, mijn promotor, bied ik mijn oprechte dank aan voor de praktische wenken die hij me gaf.

I N H O U D S T A F E L

Voorwoord		
Inleiding		
Hoofdstuk I.	Het probleem van de wereldtaal	1.
Hoofdstuk II.	Kritiek geuit tegen de kunsttalen	4.
Hoofdstuk III.	Korte bespreking van vijf kunst- talen die de meeste belangstelling genoten	7.
	A. Het Volapük	
	B. Het Esperanto	
	C. Het Ido	
	D. Het Occidental	
	E. Het Novial	
Hoofdstuk IV.	De Internationale Taal Esperanto en de belangstelling van het Esperanto in het Antwerpse.	12.
Hoofdstuk V.	Belangstelling voor andere kunsttalen in het Antwerpse	20.
Hoofdstuk VI.	Het projekt Croegaert	21.
Bibliografie		

HOOFDSTUK VI

PROJEKT GROEGAERT

In het tijdschrift "Progreso" (1) staat een inlichting dat in het jaar 1908 in Antwerpen, J.D. Croegaert een projekt van een universele symbolische taal, "Langue Universelle Symbolique", uitwerkte.

Croegaert zond aan Couturat, de bekende taalkundige en Idoverdiger, een algemeen bouwplan van zijn zuiver filosofische taal. Volgens Brezen (2) bestaan er geen gedrukte werken die aan dit projekt gewijd zijn. Maar in de Koninklijke Bibliotheek te Brussel heb ik twee handleidingen van deze taal gevonden die zeer nuttig waren voor mijn onderzoek.

In 1960 heb ik één jaar in Brasschaat gewoond. Daar heb ik de heer Jozef Croegaert, een achterneef van de bedoelde Jean Edward Croegaert leren kennen. Zijn kleinkinderen zijn onze beste vrienden.

Interview met de heer Jozef Croegaert, nu 80 jaren oud en wonende op de Donksesteenweg in Brasschaat:

"Mijn neef was een musicus uit de tijd van Benoit. Hij noemde zijn taal "Langue Lus et Lia". Hij heeft o.a. het lied "Mijn moederspraak" vertaald in zijn eigen taal.

Eéns had hij ons dit liedje geleerd en ik heb er slechts het begin van onthouden. Het klinkt:

"JOK OERUI, JOK OERUI,
DJUNI LUBI DJENLI DJOLI RURUWA"

(Vertaling: Mijn moederspraak, wat klinkt jij toch mooi)

Ik herinner me zijn huis in Zurenborg, in de Tweelingstraat.

(1) Progreso; Paris-februari 1909 n°12 pg 751.

(volgens Brezen)

(2) BREZEN, B., Historie de la Mondolingvo- Tri Jarcentoj da Serĉado- Uitgeverij Pirato- osaka 1967.
Brezen pg 124.

Hij was getrouwd en daarna gescheiden. In armoede werd hij op het einde van zijn leven opgenomen in het ouderlingengesticht van de Eusters van Diefde. Af en toe bracht ik hem een kistje sigaren. Hij was altijd een originele en extravagante man geweest met speciale plannen en gedachten. In onze jeugd noemden wij hem onze "zotte neef Edward".

Het is in het boek van Brezen dat ik eerst daarover inlichting gevonden heb. Wellicht weet thans niemand buiten de heer Josef Croegaert iets over het ontwerp van J.E. Croegaert. Geen enkel boek over hem werd gepubliceerd. Niemand weet waar zijn documenten gebleven zijn.

J.E. Croegaert verwijst in zijn studie naar Couturat en Léau, auteurs van "l'Histoire de la langue Universelle". Volgens hem moet de mens zelf een middel vinden om zich in één sociale groep te verenigen die door het bestaan van de verschillende talen werd afgebrokkeld. (1)

Deze nieuwe gemeenschap, die volgens J.E. Croegaert door de l.u.s. gerealiseerd zal worden, werd door hem "école exotérique" genoemd. De opvatting van een afhankelijke en definitieve gemeenschap die de l.u.s. zal scheppen, noemt hij "Idavritisme".

Wat betekent nu die taal "l.u.s. et l.i.a."?

Volgens J.E. Croegaert is het Volapük volledig a priori, terwijl het Esperanto op a posteriori-grond berust.

Deze beide talen zullen verdwijnen door de opkomst van een taal die tegelijk a priori en a posteriori is:

"langue universelle sémantique et langue internationale auxiliaire"

---

(1) CROEGAERT, J. E., *Vade Mecum...* 1909

Zoals bijna elke ontwerper van een kunsttaal, zegt Croegaert dat zijn taal de beste is:

"Notre langue est la plus simple, la plus régulière, la plus logique de toutes les langues que nous connaissons, mais elle n'est ce qu'elle est, et il faut la prendre telle qu'elle est ou la laisser, car il n'est au pouvoir de personne d'y changer la moindre chose."

Ecole exotérique

Dit is de nieuwe gemeenschap die dringend door de mens zelf moet gerealiseerd worden.

Waervan komt de naam "Idavrisisme"? (1)

Idavart: Ida + Edward

Ida zou de naam geweest zijn van zijn toekomstige vrouw, maar daarover werden geen verdere inlichtingen gegeven.

Korte bespreking van zijn taal

- Het alfabet: bestaat uit 24 elementen:

8 klinkers: 6 scherpe

2 doffe

8 medeklinkers: 3 half-klinkers: h, y, w

3 nasalen : q, n, m,

1 vloeiende

1 trillende

8 veranderlijke medeklinkers

Het is volledig op het Latijn gebaseerd.

- Spraakkunst De woordvorming bestaat uit verschillende regels.

1. Als in een woord de laatste letter van de stam op een klinker eindigt en de eerste letter van de uitgang dezelfde klinker is, dan worden die klinkers tot één klank gevoegd.

(1) Déduction de la Doctrine Exotérique et Réforme définitive du calendrier comme Initiation à l'oeuvre écrite

J.E. CROEGAERT, 1901.

Vb hsa = voorwerp
 hsal = iets worden
 hsail = ik word
 hsailal = worden, iets geworden zijn

2. Bij samengevoegde woorden bepaalt de eerste stam de betekenis van de andere.

Vb hesrhatha = hout
 hastheru = boom

3. In het geheel bestaan er slechts vier middelen om een woord te bepalen. De langste woorden dus van de l.u.s. bestaan slechts uit vier elementen.

Vb hvlohvzishsailul = wees niet meer onteerd.

Dit woord, zegt Groegaert, is echter niet moeilijker uit te spreken als het Franse woord "incorruptibilité" dat in universele spelling wordt geschreven: "epkhorrubhdibilidhey".

- Woordenschat

Tableau des mots primitifs

	Objets	Causes	Qualités	Lieux	Instants	Sujets	Effets	Cas	Quantités	Propriétés
Indéfini- tion	HSA quelque chose	HE (point d'interrogation)	HI quelconque, (parlant de choses)	HIR (virgule)	HIL trait- d'union)	HU on	HV (point d'exclamati- on)	HO peut-être	HOR radical et affixe	HOL affixe
Indeter- mination	YA quoi, que	YE pourquoi (par quelle cause)	YI quel, quelle, quels, quelles, (pl' de choses)	YIR à côté de, auprès de, chez	YIL encore	YU je, moi	YV pourquoi- faire? (pour quel effet)	YO comment	YOR combien, que	YOL relatif à dépendant de
Determi- nation	DA ce, ont, cette (parlant de choses)	DE parce que (par cette cause)	DI tel, telle, tels, telles, parlant de choses)	DIR le long de	DIL alors, lorsque	DU tu, toi	DV pour que, afin que, (pour cet effet)	DO ainsi	DOR tant, autant	DOL appartenant à faisant partie de
Utérilité	DYA tout, (toute chose)	DYE donc, par conséquent	DYI chaque chose	DYIR autour de	DYIL maintenant, à présent	DYU il, lui, elle	DYV malgré que, nonobstant	DYO oui	DYOR plus, de plus, autre, autre que	DYOL commun à formé de
Neutralité	ZA rien, (absence de chose)	ZE or	ZI nul, nulle, nuls, nulles, parlant de choses)	ZIR à travers de	ZIL pendant, cependant	ZU se, soi	ZV plutôt que	ZO non	ZOR moins, du moins, à moins que	ZOL réduit à séparé de

"De lezers mogen ervan overtuigd zijn dat alle woorden die wij in onze universele woordenboek gebruikt hebben, afkomstig zijn uit de tabel der basis woorden."

- Uitspraak

Verschillende regels moeten in acht genomen worden, zoals:

1. De inlassing van de niet-geschreven "s" na een alleenstaande medeklinker.

Vb d ruwra wordt uitgesproken ald dsruuwra - het woord

Ook bij veranderlijke medeklinkers zoals:

Vb ad wordt uitgesproken als ada - en

ady " " " adys- met

2. Klinkers worden nooit weggelaten

Vb id hora wordt uitgesproken als idsnera - met als hoeveelheid

3. Wanneer twee klinkers elkaar volgen wordt "q" ingelassen

Vb hosihuu wordt uitgesproken als ooluqu - hond

hoholo " " " oqolo - evenals

en dergelijke.

Verdere beschouwingen

Volgens Croegaert is de muziekwetenschap de beste wetenschap om zijn filosofische taal beter te helpen begrijpen.

In zijn "Traité complet de la Tonalité" beschouwt hij de muziekwetenschap als een exakte wetenschap wiens gegevens kunnen bewezen worden zoals mathematische waarheden. (1)

Zoals l.u.s. en l.i.a. als tweelingsusters zijn, so vergelijkt hij ook het Woord met de Muziek.

Besluit: Over de kunsttaal van Croegaert is geen enkel boek gepubliceerd geweest, enkel zijn eigen leerboeken. Deze zijn zo bondig en ingewikkeld dat de l.u.s. en l.i.a. taal me onverststaanbaar en ongeschikt blijkt voor internationaal gebruik.

Het is ons trouwens niet gekend of ooit andere mensen die taal hebben geleerd. In elk geval is er weinig of niets over die taal gekend, zowel in de middens van taalkundigen als in deze van de Esperantisten en in Antwerpen zelf.

Zelf de enige familieleden van de auteur wisten er amper iets van.

---

(1) CROEGAERT, J.E., Traité complet de la Tonalité. 1883.

BIBLIOGRAPHIE

Boeken

- ARCHDEACON, E., Pourquoi je suis devenu Espérantiste, Paris.
- AYMONIER, C., Autour de l'Espéranto. Discussion de quelques modifications projetées, 1912.
- CHAFFELLIER, P., L'Espéranto et le Système Bilingue. La Langue Internationale, réalisée par l'alliance du Français et de l'Anglais.
- CROEGAERT, J.E., Traité complet de la Tonalité. Basé sur des données positives. Anvers 1883.
- CROEGAERT, J.E., Vade Mecum de la Langue Universelle Symbolique et de la Langue Internationale Auxiliaire. Anvers 1901.
- Déduction de la Doctrine Exotérique et Réforme définitive du calendrier comme Initiation à l'oeuvre écrite de J.E.Croegaert; appartenant à l'institution de l'école exotérique. 1901.
- COUTURAT, E., Weltsprache und Wissenschaft. 1909.
- DENOEL, P., L'Espéranto dans l'enseignement. Fondation "Jaumotte-Locquet" 1968.
- DE SCHUTTER, W., De Internationale Taal. Het vraagstuk en zijn oplossing. 1932. Vertaald uit "Fundamenta Krestomatie".
- DREZEN, E., Historio de la Mondolingvo. Tri Jarcentoj da Sercado. 1967 Heruitgave.
- GRUBER, E., Occidental die Weltsprache. 1930. Wesen des Okcidental, van E. Figal.
- JESPersen, O., Internationale Sprache. An International Language.
- LAFENNA, I., Fundamentele feiten over de internationale taal Esperanto.
- MANDERS, A., Vijf Kunsttalen. Vergelijkend onderzoek naar de waarde van het Volapük, Esperanto, Ido, Occidental en Novial. 1947.

- MEYER, G., Weltsprache und Weltsprachen. In Essays und Studien zur Sprachgeschichte und Volkskunde. 1893.
- PEI, M., Wanted: a world language. 1969.
- SCHLEYER, J.M., Mittlere Grammatik der Universalsprache Volapük. 1887.
- SEBERT, Une langue auxiliaire internationale, "l'Espéranto". 1920.
- SIFLENS, H., "La Verda Stelo". Kvindek jaroj de klopodo kaj persisto de la antverpena Esperanto-grupo 1907-1957.
- VAN SCHOOR, O., Brokken uit de geschiedenis der Wereldtaal. 1920.
- ZAMENHOF, L.D., Originala Verkaro. The International Language Esperanto. Fundament van Esperanto. 1929.

- Uitgegeven ter gelegenheid van het 10° Congres:
X° Jubilea Kongreso de Flandra Ligo Esperantista, Antw. 1939
- Uitgegeven ter gelegenheid van het 20° Congres:
20° Universala Kongreso de Esperanto, Antwerpeno 1928.
- Vertaling van dichtenbundel G. Gezelle:
Se Aŭskultas La Animo ... door H. Vermuyten.
- Correspondentie:
Esperanto en Komerco, 1962.

Interviews

- CROEGAERT, J., achterneef van J.E. Croegaert.
Adres: Donksesteenweg 59
Brasschaat
- DE SMET, W., Bestuurslid van de Internationale Wetenschappelijke Esperanto-Vereniging
Adres: Wilgendorp 14
Heide-Kalmthout

BOFFEJON, H.,   Adres: Zegersdreef 95
                                 Brasschaat

PEBBAERTS, P.,   Sekretaris van de Belgische Esperanto-Jeugd
Adres: Drakenhoflaan 97
                                 Deurne

DE ROOVER, R.,   Leraar Esperanto na een gevolgde cursus.
SUTTON, G.,   Een Engelse jongeling die in Nederland werkt
                                 en er Esperanto propageert
Adres: Nieuwe Binnenweg 176
                                 Rotterdam

Opzoekingen in:

Koninklijk Bibliotheek te Brussel
Stadsbibliotheek te Antwerpen
Bij vele Esperantisten.
